

Funkcjonowanie matek - naukowców w obszarze życia rodzinnego i zawodowego

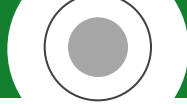
Badanie realizowane w ramach akcji Fundacji Mama „Mama na uczelni” i jest jednym z projektów realizowanych na WNS SGGW.

Badanie przeprowadzone przez zespół badawczy w składzie:

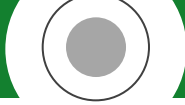
Marta Kapis ,
Magda Olszewska ,
Agnieszka Szajewska ,
Ewelina Ziemba

Kierownik zespołu:
dr Emilia Paprzycka

Plan prezentacji

- **Kobieta a życie zawodowe**
- **Wymiary konfliktu ról matka-naukowiec**
- **Przedmiot, cel i problematyka badań**
- **Wnioski z przeprowadzonych badań**

Aktywność zawodowa a obowiązki rodzinne

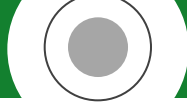
W realiach współczesnego świata, kobiety chcące rozwijać karierę zawodową i jednocześnie wychowywać dzieci, muszą stawić czoła takim problemom jak:

- ***Tradycyjne postrzeganie ról kobiet i mężczyzn***

Przypisanie mężczyźnie roli żywiciela, a kobiecie funkcję dbania o ognisko domowe

- ***Wybór : kariera czy rodzina?***

Chęć samorealizacji na gruncie zawodowym często kłóci się z potrzebą a nawet „obowiązkiem” macierzyństwa

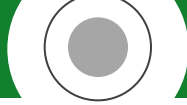
Aktywność zawodowa a obowiązki rodzinne

○ *Stereotypowe postrzeganie kobiety*

Powoduje, że ciężar obowiązków domowych spoczywa głównie na kobietach, kształtując tym samym ich niekorzystną pozycję na rynku.

○ *Niechęć pracodawców do zatrudniania kobiet*

Pracodawcy obawiają się, że pracownica-matka będzie częściej korzystała z urlopów i zwolnień lekarskich. Będzie mniej dyspozycyjna, mniej efektywna w wykonywaniu powierzonych jej zadań.

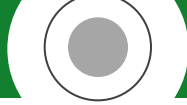
Aktywność zawodowa a obowiązki rodzinne

- *Problemy z zapewnieniu opieki nad dzieckiem w czasie pracy*

Dostęp do publicznych instytucji opieki nad dzieckiem jest w Polsce silnie ograniczony, a na prywatne placówki kobiety posiadające dzieci często nie mogą sobie pozwolić ze względu na finanse

- *Niekorzystna polityka rodzinna*

Krótkie urlopy macierzyńskie, problemy z powrotem do pracy po urodzeniu dziecka, często brak alternatywy wobec pracy w pełnym wymiarze godzin

Konflikt ról matka – naukowiec

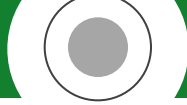
jest to sytuacja, gdy wymagania stawiane kobiecie przez pracę naukową i przez wychowanie dziecka w roli matki powodują, że **dana kobieta nie jest w stanie wypełnić celów stawianych przed naukowcem**

(spełnienia formalnych warunków pracy na uczelni)

lub

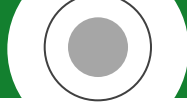
odpowiednio byciem matką

(m.in. zapewnienie środków do życia, stworzenie bezpiecznego miejsca wzrostu zarówno pod względem fizycznym i emocjonalnym, tworzenie i utrzymywanie relacji z dzieckiem rozwijającej się w kierunku szacunku i zaufania) .

Wymiary konfliktu ról

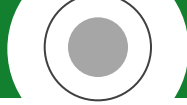
- 1. Wymiar czasowy**
- 2. Wymiar finansowy**
- 3. Wymiar emocjonalny**

Wymiar czasowy

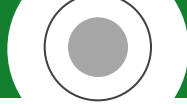
- **brak czasu na prowadzenie badań (np. trudności w monitorowaniu badań laboratoryjnych)**
- **wyczerpanie fizyczne i psychiczne związane z wychowaniem dziecka**
- **obowiązki związane z dzieckiem, znacznie ograniczają czas na pracę naukową**

Wymiar finansowy

- **Zwiększają się potrzeby finansowe związane z dodatkowym członkiem rodziny**
- **Rezygnacja z badań naukowych, na rzecz pracy dydaktycznej (gdzie istnieje możliwość otrzymywania stałej pensji)**
- **Niedostateczne zaspokojenie potrzeb finansowych**

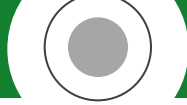

„ - Ważnym problemem są też oczywiście pieniądze.

Kiedy pojawiają się dzieci, potrzeba pieniędzy, a żeby je zarobić, trzeba więcej pracować. A przecież dzieci, zwłaszcza na początku, wymagają stałej opieki...

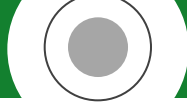
Do tego dochodzi ciągłe zmęczenie, które wyraźnie odbija się na pracy intelektualnej” .

- mówi dr Anna Kurowska

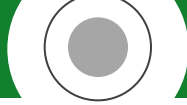
Wymiar emocjonalny

- **Stres związany z pogodzeniem obowiązków zawodowych i domowych**
- **Frustracja wynikająca z nakładaniem się w czasie roli matki i rozwijającego się naukowca**
- **Brak czasu na budowanie więzi z dzieckiem, do tego dochodzi ból rozłąki z dzieckiem**

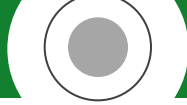
Przedmiot ,cel i problematyka badań

- **Przedmiot projektu :** badanie matek naukowców i ich funkcjonowania w obszarze życia rodzinnego i zawodowego
- **Cel projektu :** przedstawienie obrazu matek - naukowców, w perspektywie konfliktu ról
- **Problemy badawcze :**
  1. Co leży u podstaw konfliktu ?
  2. Jak funkcjonują matki w środowisku akademickim ?
  3. Jak kobiety radzą sobie z godzeniem obowiązków macierzyńskich i zawodowych?
  4. Czy kobiety mogą liczyć na wsparcie rodziny i bliskich ?

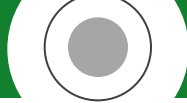
Metoda i technika badań

- **Zastosowano metodę sondażu, realizowana ją techniką ankiety. Kwestionariusz składał się z 27 skategoryzowanych pytań zamkniętych oraz 5 pytań otwartych.**
- **Kwestionariusz zawierał stwierdzenia obejmujące 3 przestrzenie funkcjonowania kobiet:**
  - **Kobieta jako naukowiec**
  - **Kobieta jako pracownik**
  - **Kobieta jako matka**

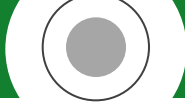
Dobór próby, realizacja badań

- **Zastosowano celowy schemat doboru próby. Ankiety były wysyłane drogą mailową do wybranych przez nas kobiet pracujących na uczelniach wyższych, które są matkami.**
- **Badania sondażowe realizowane były od 27 grudnia 2013 r. do 11 stycznia 2014 r. Na początku grudnia miały miejsce badania pilotażowe.**
- **Rozdano i rozesłano 210 ankiet, na które udzieliło odpowiedzi 39 kobiet z różnych Ośrodków Akademickich w Polsce.**

Tabela 1. Liczba wysłanych i otrzymanych ankiet wraz z podziałem wg uczelni wyższych, gdzie pracują respondentki

Uczelnia Wyższa	Liczba wysłanych ankiet	Liczba otrzymanych ankiet
Szkoła główna Gospodarstwa Wiejskiego	64	10
UKSW	8	4
Uniwersytet Warszawski	102	12
Akademia Obrony Narodowej	25	2
Uniwersytet Zielonogórski	9	9
Wsztechnica Świętokrzyska w Kielcach	2	2

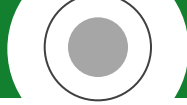

Strategie analizy

Zebrany materiał badawczy został opracowany w następujący sposób:

- **Analiza danych zastanych - analizowano raport *Nauka i Technika w 2011 roku* oraz *Szkoły wyższe i ich finanse w 2011 roku* stworzone dla Głównego Urzędu Statystycznego oraz raport Renaty Siemieńskiej *Kariery naukowe i ich uwarunkowania w perspektywie międzynarodowej*.**
- **Analiza ilościowa - pytania zamknięte zostały poddane analizie statystycznej za pomocą programu SPSS.**
- **Analiza jakościowa - pytanie otwarte analizowane były z zastosowaniem strategii komparatywnej.**

Sytuacja kobiet na uczelniach wyższych

(analiza danych zastanych)

Statystyki są nieubłagane. Pokazują ogromną dysproporcję między liczbą kobiet i mężczyzn, przede wszystkim to, że **każdy kolejny etap w karierze naukowej zwiększa dystans między kobietami i mężczyznami.**

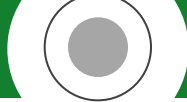
Z analizy zebranych danych wynika, że przestrzeni lat 2007 – 2011, kobiety rzadziej otrzymują tytuł doktora habilitowanego. Na przestrzeni pięciu lat **odsetek habilitacji wśród kobiet nie przekracza 40%. Lepiej sytuacja wygląda wśród przyznanych stopni doktora – połowę tytułów nadano kobietom i jest to stała tendencja.**

Z danych dotyczących lat 2005 – 2007 jednoznacznie wynika, iż osobami, które ubiegały się o granty byli głównie mężczyźni – w badanym okresie stanowili ponad 80% osób aplikujących. To oni również częściej fundusze otrzymywali aniżeli kobiety.

Sytuacja kobiet na uczelniach wyższych

Tabela 2. Stopnie naukowe nadane

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011
W liczbach bezwzględnych					
Stopnie naukowe					
doktora habilitowanego	771	941	908	960	1325
<u>w tym nadane kobietom</u>	248	361	330	350	500
doktora	5616	5427	5068	4815	5367
<u>w tym nadane kobietom</u>	2760	2719	2563	2555	2766
W odsetkach %					
Stopnie naukowe					
<u>doktora habilitowanego nadane kobietom</u>	32,2	38,4	36,3	36,5	37,7
<u>doktora nadane kobietom</u>	49,1	50,1	50,6	53,1	51,5

Sytuacja kobiet na uczelniach wyższych

Tabela 3. Nadane tytuły naukowe – profesura

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011
Tytuły naukowe profesora	585	369	697	459	601
w tym nadane kobietom	155	111	210	116	172
w % ogółu	26,5	30,1	30,1	25,3	28,6

Sytuacja kobiet na uczelniach wyższych

Tabela 4. Stopnie naukowe nadane wg dziedzin nauki w 2011 roku

Stopnie naukowe nadane według dziedzin nauk w 2011 roku									
OGÓŁEM	Stopnie doktora habilitowanego				Stopnie doktora				
	ogółem	w tym kobiety	nadane w szkołach wyższych		ogółem	w tym kobiety	nadane w szkołach wyższych		
			razem	w tym kobietom			razem	w tym kobietom	
	1325	500	978	359	5367	2766	3815	1897	
Nauki biologiczne	82	39	77	37	238	170	182	130	
Nauki chemiczne	57	26	52	24	233	160	201	138	
Nauki ekonomiczne	79	31	76	31	410	211	406	210	
Nauki humanistyczne	308	134	294	130	1252	731	11189	705	
Nauki prawne	57	15	54	15	236	103	221	97	

Sytuacja kobiet na uczelniach wyższych

(analiza danych zastanych)

Tabela 5. Członkowie Polskiej Akademii Nauk, stan na 31 XII 2011 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2011
Ogółem	551	559	542	524
w tym kobiety	13	15	21	20
członkowie krajowi	326	331	333	321
rzeczywiści	193	189	184	176
korespondenci	133	142	149	145
członkowie zagraniczni	225	228	209	203
w dziedzinie nauk przyrodniczych:	238	244	240	213
matematycznych, fizycznych i chemicznych	174	177	174	148
nauk o Ziemi	64	67	66	65
biologicznych	97	101	96	110
inżynieryjnych i technicznych	65	62	62	61
medycznych i nauk o zdrowiu	58	58	58	56
rolniczych	93	94	86	84

Źródło: dane Polskiej Akademii Nauk.

Sytuacja kobiet na uczelniach wyższych

(analiza danych zastanych)

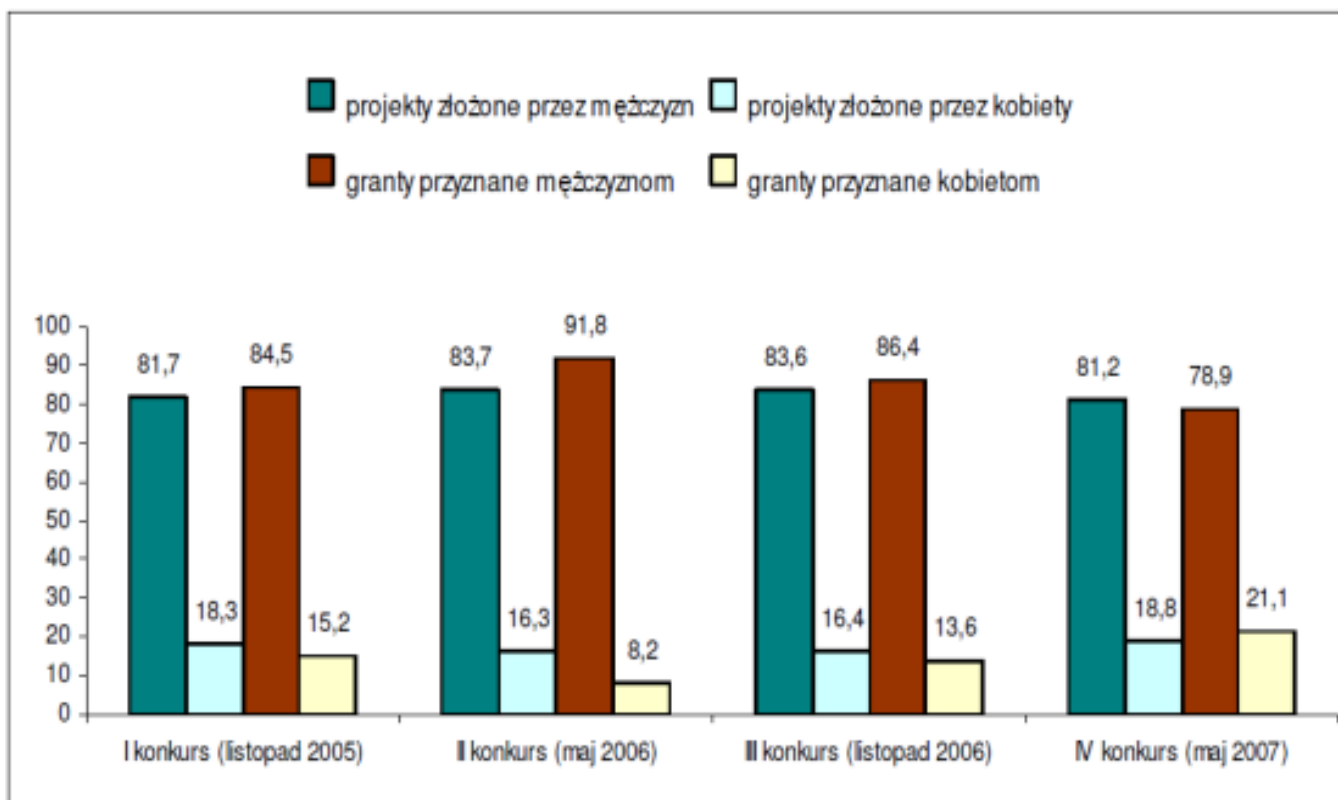
Tabela 6. Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni nauczyciele akademicy oraz pracownicy

WYSZCZEGÓLNIENIE		ogółem	profesorowie razem	profesorowie zwyczajni	profesorowie nadzwyczajni	profesorowie nadzwyczajni z tytułem naukowym
wyższe szkoły techniczne	pełnozatrudnieni ogólnie	19816	4150	1357	2772	633
	w tym kobiety	6047	672	132	537	95
wyższe szkoły rolnicze	pełnozatrudnieni ogólnie	5076	1173	409	763	321
	w tym kobiety	2284	330	86	244	104
rolnicze publiczne	pełnozatrudnieni ogólnie	5017	1152	399	752	320
	w tym kobiety	2265	327	83	244	104
rolnicze niepubliczne	pełnozatrudnieni ogólnie	59	21	10	11	1
	w tym kobiety	19	3	3	-	-
wyższe szkoły ekonomiczne	pełnozatrudnieni ogólnie	8110	2504	1073	1412	116
	w tym kobiety	3490	656	220	435	42

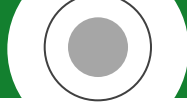
Sytuacja kobiet na uczelniach wyższych

(analiza danych zastanych)

Aplikujący i otrzymujący granty badawcze **na projekty rozwojowe** z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2005-2007

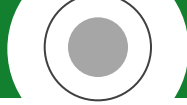

Źródło: *Kariery naukowe i ich uwarunkowania w perspektywie międzynarodowej*

Wyniki badań sondażowych

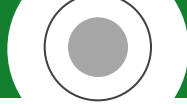

Charakterystyka badanych

Respondentki to kobiety pracujące w różnych polskich szkołach wyższych. Respondentki są **w wieku od 25 do 61 lat**. Posiadają **co najmniej jedno dziecko**.

Reprezentują różne dziedziny nauk: społeczne (43%), przyrodnicze (25%), humanistyczne (18%), ścisłe (7%) i techniczne (7%).

Różnią się posiadanymi stopniami naukowymi, **przeważająca liczba badanych posiada tytuł doktora (79%)**, mniej ma tytuł doktora habilitowanego (14%). Pozostałe respondentki to magistrzy (2%) lub profesorowie (5%).

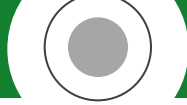

Charakterystyka badanych

Znaczną część respondentek stanowią kobiety w wieku 31-40 lat. Jest to 42% wszystkich respondentek. Są to kobiety, które przeważnie mają dzieci w młodym wieku, wymagające ich opieki. Drugą co do wielkości grupą badaną są kobiety w wieku od 41 do 50 lat. Stanowią 26% badanych osób. Mniej liczne grupy to kobiety mające 30 lub mniej lat oraz kobiety w wieku od 51 do 60 lat (odpowiednio 7% i 5%). W badaniu wzięło udział najmniej kobiet mających 61 lub więcej lat (2%). Wiele kobiet, bo aż 19%, nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o wiek.

Zdecydowaną większość stanowią kobiety żyjące w związku formalnym (84%). 9% badanych żyje w związku nieformalnym, natomiast 5% samotnie wychowuje swoje dzieci. 2% kobiet nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o stan cywilny.

Wśród respondentek przeważają kobiety posiadające dwójkę (44%) lub jedno (37%) dziecko. 14% badanych są matkami trójki dzieci, nieliczne respondentki deklarują posiadanie czwórki (2%) lub piątki dzieci (2%).

Charakterystyka badanych

W badaniu wzięły udział kobiety pracujące w różnych dziedzinach naukowych. Znaczną część badanych stanowiły przedstawicielki nauk społecznych (43%). Drugą w kolejności grupą są kobiety- naukowcy nauk przyrodniczych (25%), a z nauk humanistycznych (18%). Kobiety nauk ścisłych (7%) i technicznych (7%).

Ocena własnej sytuacji na uczelni wg matek

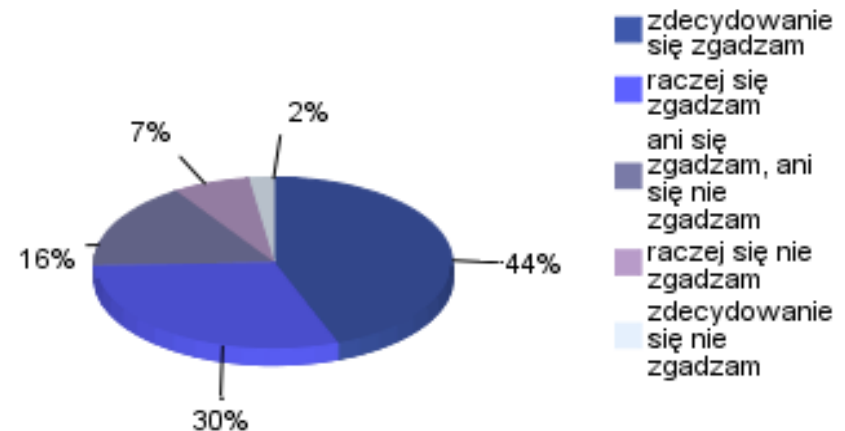
Większość kobiet ocenia negatywnie sytuację matek na uczelniach.

Zauważają wiele trudności, które napotykają chcąc pogodzić karierę naukową z macierzyństwem

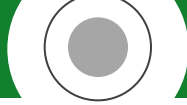
Przede wszystkim spotykają się z brakiem wsparcia i zrozumienia ze strony uczelni.

Swoją sytuację oceniają na dużą gorszą od kobiet, które dzieci nie posiadają.

Wykres 1. Kobiety matki w swoim środowisku zawodowym mają trudniej niż kobiety bezdzietne, N=43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

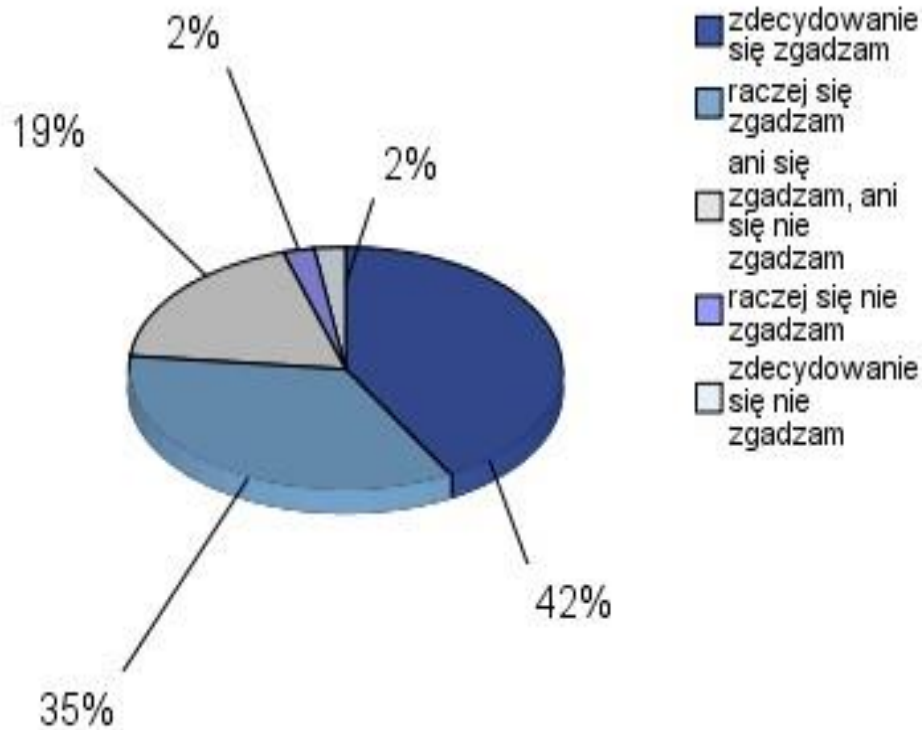

Obraz kobiety-naukowca, który wyłania się z analizy odpowiedzi respondentek, to kobieta :

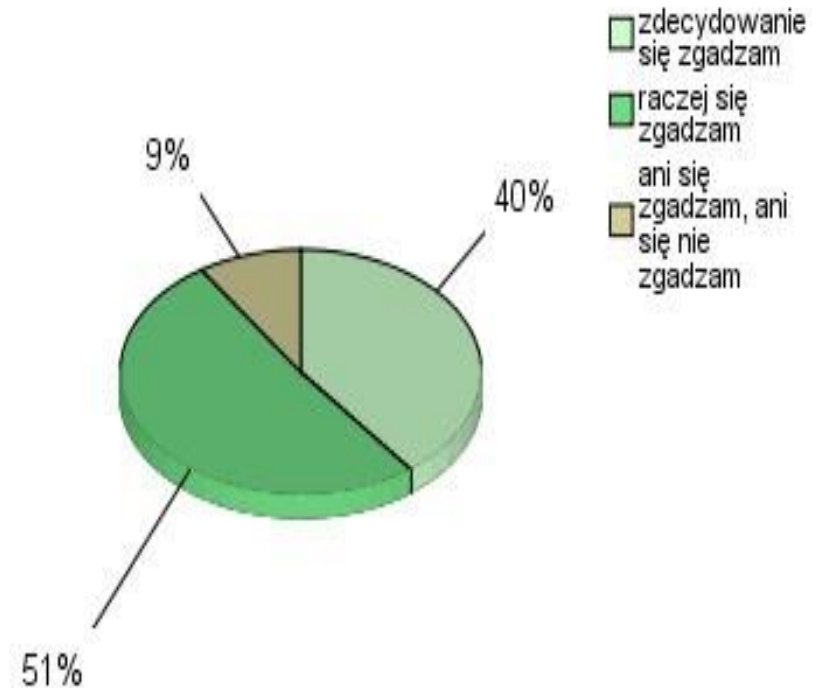
- NIEZALEŻNA**

- ODWAŻNA**

- ZORIENTOWANA NA SUKCES**

- PRZEDE WSZYSTKIM SAMODZIELNA, UMIEJĄCA DOBRZE ZORGANIZOWAĆ SOBIE PRACĘ**

Obraz kobiety - naukowca

Wykres 2. Jestem kobietą niezależną, N=43

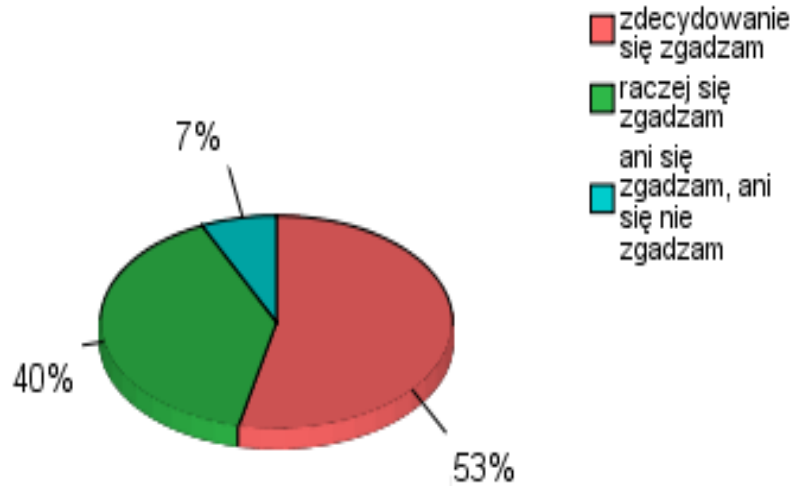

Wykres 3. Staram się być odważna, uczyć się i iść do przodu, zajmuję się swoim osobistym rozwojem, N=43

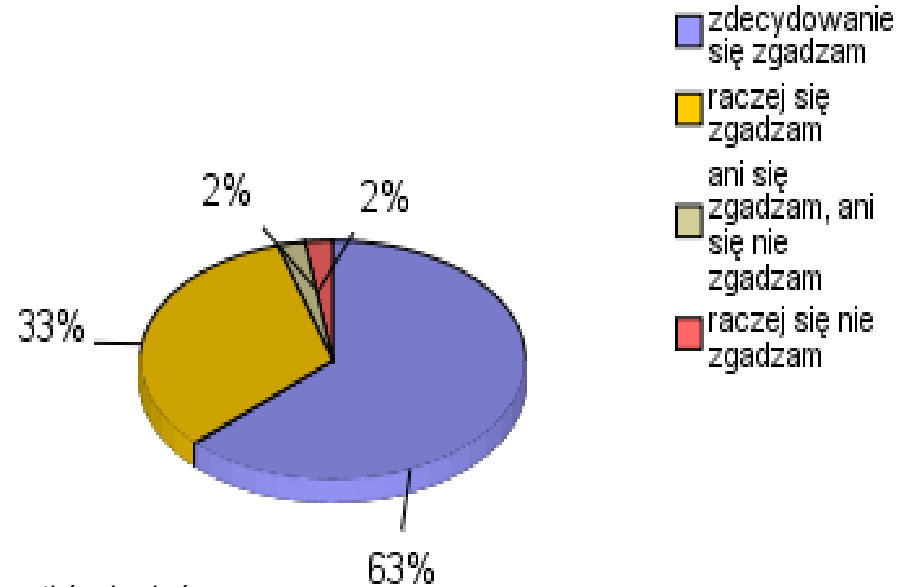
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Wykres 4. Macierzyństwo modyfikuje plany związane z karierą naukową. N=43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Wykres 5. Macierzyństwo może spowalniać karierę naukową, N= 43

Zdecydowana większość badanych kobiet wskazuje na macierzyństwo jako czynnik modyfikujący plany związane z karierą naukową.

Niemalże wszystkie badane twierdzą, że macierzyństwo spowalnia karierę naukową.

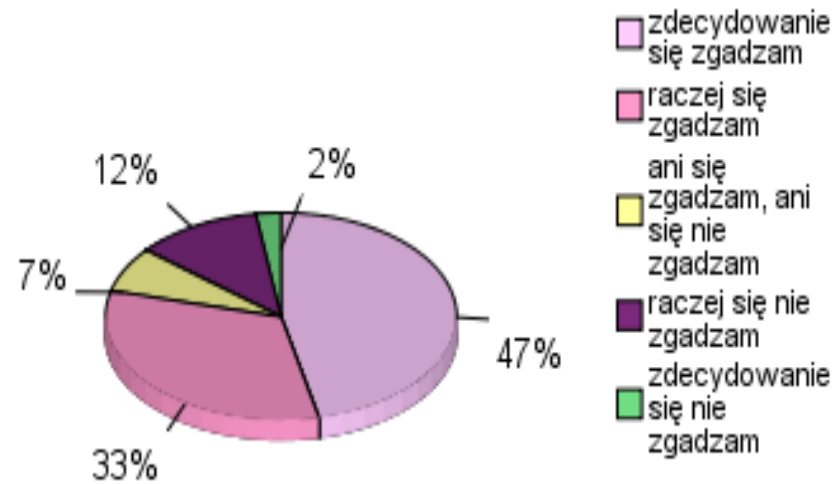
Rodzina czy kariera naukowa?

Normą wydają się być sytuacje, w których kobiety decydowały się zrezygnować z wyzwania naukowego, przez obawę, że może ucierpieć na tym ich rodzina.

Jest to objawem z pewnością bardzo niepokojącym, **wskazuje już nie tylko na brak wsparcia ze strony uczelni, ale również na zmniejszenie szans na dalszą karierę naukową.**

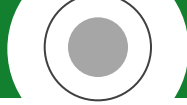
Może to stanowić niewidzialną blokadę zdobywania kolejnych tytułów naukowych.

Wykres 6. Zdarzyło się, że zrezygnowałam z podjęcia wyzwania naukowego tylko dlatego, że obawiałam się, że moja rodzina na tym ucierpi. N=43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Rodzina czy kariera naukowa?

Kobiety naukowcy starają się poświęcić pracy naukowej czas codziennie, jednak obowiązki związane z wychowaniem dzieci utrudniają regularną pracę.

Skutek : bardzo często są zmuszone do pracy w godzinach rannych, późnym wieczorem lub w nocy.

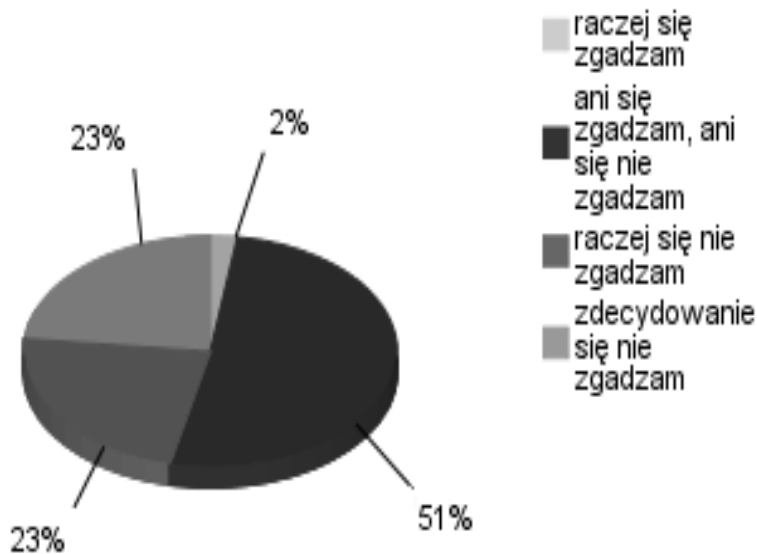
Miejscem, gdzie badane kobiety najczęściej poświęcają się pracy naukowej jest dom.

Powód : w domu mają szansę jednocześnie zajmować się dzieckiem i pracą.

Wsparcie rodzinne a wsparcie na uczelni

Wykres 7. Kobieta pracująca naukowo może liczyć na wsparcie ze strony uczelni. N= 43

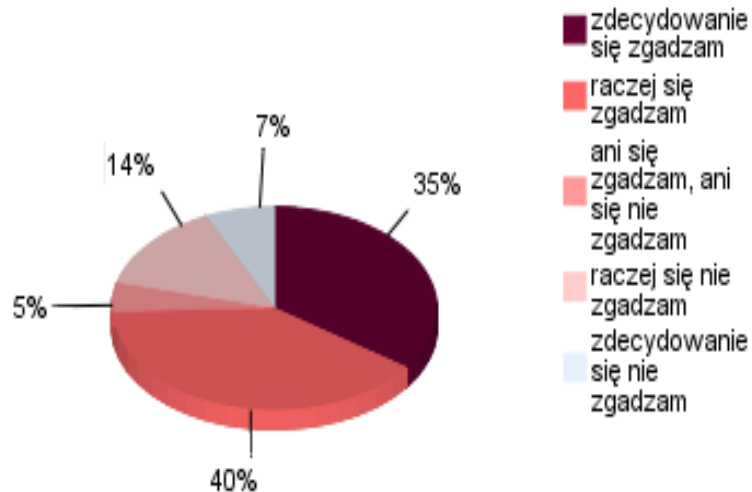
25% badanych uważa, że kobieta pracująca naukowo może liczyć na wsparcie ze strony uczelni. Połowa respondentek ani się zgadza ani się nie zgadza z tym stwierdzeniem. Żadna z respondentek nie wyraziła zdecydowanej zgody. 23% raczej może liczyć na wsparcie ze strony uczelni.

Kwestię tę pogłębiają wypowiedzi badanych w części otwartej: „*Może się mylę, ale wydaje mi się, że wiele zależy od tego kto „stoi u steru.” Sądzę, że szefowe, które są same matkami łatwiej wczuwają się w sytuacje podwładnych i są bardziej skłonne pomóc młodej matce przy podziale obowiązków, uwzględnić jej możliwości i potrzeby*” [K, Dr ,WP].

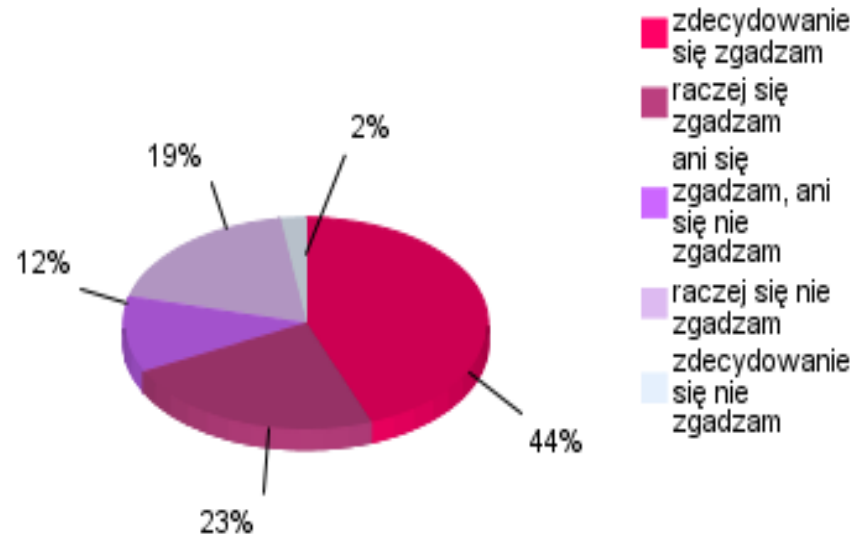
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Wsparcie rodzinne a wsparcie na uczelni

Wykres 8. Mąż/partner wspiera mnie w mojej karierze naukowej. N= 43

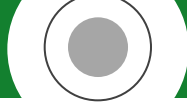

Wykres 9. Wsparcie rodziny ma wpływ na decyzję o posiadaniu dziecka. N= 43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Badane kobiety nie odraczały decyzji o założeniu rodziny. Miało to związek ze wsparciem ze strony rodziny i męża/partnera. Badania pokazują, że respondentki zdecydowanie częściej otrzymują wsparcie od rodziny niż ze strony instytucji w swojej karierze naukowej.

Jakiej pomocy oczekują matki – naukowcy ?

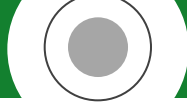
(wyniki analizy pytań otwartych)

Czynniki spowalniające rozwój kariery

- wychowanie dziecka
- małe wsparcie ze strony uniwersytetów
- niekomfortowa atmosfera w miejscu pracy, brak zrozumienia dla sytuacji rodzinnej ze strony przełożonych i współpracowników
- Brak rozwiniętych instytucji opiekuńczych – takich jak żłobki i przedszkola przy uczelniach

Czynniki wspomagające rozwój kariery

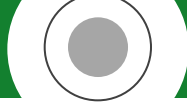
- Pomoc ze strony rodziny
- pomoc ze strony uczelni w postaci bardziej elastycznego czasu pracy oraz utworzenie instytucji opiekuńczych przy szkołach wyższych
- zmniejszenie ilości punktów wymaganych za działalność naukową oraz przy ocenie pracy naukowca
- dłuższy okres na zdobywanie kolejnych stopni naukowych

Wnioski

Wyniki ankiety pokazują, że matki – naukowcy odznaczają się dużym samozaparciem i rezygnacja z kariery naukowej jest dla nich bardzo trudna. **Jednocześnie, zdecydowana większość po wsparcie zwraca się do rodziny, uczelnia lub państwowe placówki nie zapewniają im dostatecznej pomocy.**

Widać, że wartości, którymi kierują się matki – naukowcy to rodzina i optymalny rozwój dzieci. Jednocześnie, jak najwięcej czasu starają się wygospodarować na pracę naukową. Jeśli uważają, że najbliżsi cierpi z powodu ich pracy na uczelni – wybierają rodzinę.

Bibliografia:

- Boguszewski Rafał (red.), *Kobieta pracująca*, Fundacja Centrum Opinii Społecznej 2013 [online] [dostęp: 30 stycznia 2014] Dostępny w Internecie: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_028_13.PDF
- Czeladko Renata: *Mamo, są pieniądze na naukę*. „Rzeczpospolita” 2010 [online] [dostęp: 11 listopada 2013] Dostępny w Internecie: <http://www.rp.pl/artukul/542626.html>
- Greenhaus Jeffrey. H, Beutell Nicholas J., *Sources of conflict between work and family roles* „Academy of Management Review” 1985, nr 10, str. 76-88 [online] [dostęp: 30 stycznia 2014] Dostępny w Internecie: <http://www.jstor.org/stable/258214>
- Jasiewicz – Betkiewicz Agnieszka (red.), *Mama w pracy*, raport dla fundacji św. Mikołaja 2007 [online] [dostęp: 28 stycznia 2014] Dostępny w Internecie: http://www.mikolaj.org.pl/assets/stories/file/m305_mama_w_pracy.pdf
- Kotowska Irena E., Sztanderska Urszula, Wóycicka Irena (red.), *Aktywność zawodowa i edukacyjna a obowiązki rodzinne w Polsce* Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2007
- Kurowska Anna, Niedziałkowska Magdalena, *Mama – naukowiec!*, rozmow. przep. Michalski Krzysztof, Polskie Radio „Jedynka” 2011 [online] [dostęp: 11 listopada 2013] Dostępny w Internecie: <http://www.polskieradio.pl/7/179/Artykul/370704,Mama-naukowiec>
- *Nauka i technika w 2011 roku*, Główny Urząd Statystyczny 2012 [online] [dostęp: 30 stycznia 2014] Dostępny w Internecie: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_800_PLK_HTML.htm
- Mateja Anna: *Moje życie, moja nauka*. „Tygodnik Powszechny” 2013 nr 42, str. 10 -11
- Omyła – Rudzka Małgorzata (red.) *Kobiety w życiu publicznym*, Fundacja Centrum Badań Opinii Społecznej 2013 [online] [dostęp: 30 stycznia 2014] Dostępny w Internecie: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_034_13.PDF
- Omyła – Rudzka Małgorzata (red.) *Postawy prokreacyjne kobiet* Fundacja Centrum Badań Opinii Społecznej 2013 [online] [dostęp: 30 stycznia 2014] Dostępny w Internecie: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_029_13.PDF
- Siemieńska Renata, *Kariery naukowe i ich uwarunkowania w perspektywie międzynarodowej* 2013 [online] [dostęp: 30 stycznia 2014] Dostępny w Internecie: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/f0878e54306e9a4e03f8ab1ed826d27f.pdf
- Sobańska Barbara, *Pracująca mama* 2010 [online] [dostęp: 30 stycznia 2014] Dostępny w Internecie: http://miasta-kobiet.naszemiasto.pl/pracujaca-mama,artykul.html?material_id=4dd51e88b564da9042800000
- Sztompka Piotr, *Socjologia. Analiza społeczeństwa* Wydawnictwo Znak, Kraków 2012, str. 168

SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO
W WARSZAWIE

DZIĘKUJEMY